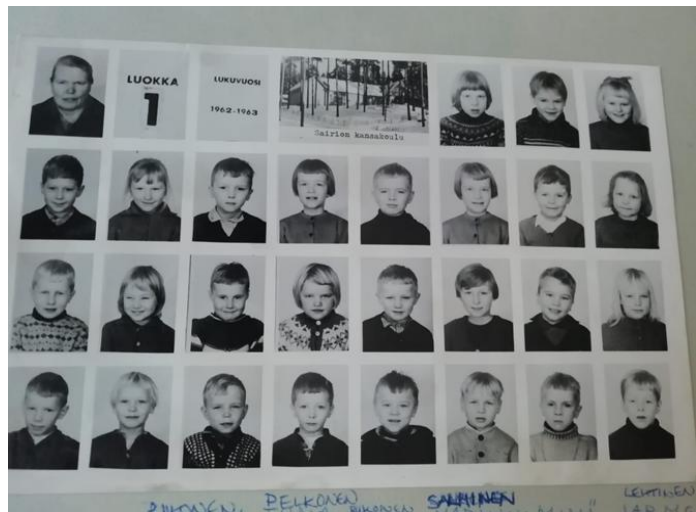

KUMMITÄTINI KIRSI-MARJAN KOULUTAIVAL

Kirsi-Marja Smeds syntyi 14.7.1955 Hämeenlinnassa. Hän on siis syntynyt 10 vuotta sota-ajan jälkeen ja elänyt kylmän sodan aikaa. Hänen perheeseen kuuluivat koulunkäynnin alkaessa isä, äiti sekä kaksi siskoa.

Koulunkäynnin Kirsi-Marja aloitti vuonna 1962 Sairion vanhassa kansakoulussa Hämeenlinnassa. Koulurakennus oli aiemmin toiminut keuhkoparantolana. Hän muistaa tämän ihanana vanhana puurakenteisena kouluna. Koulu sijaitsi metsän keskellä lähellä kotia ja siellä oli ihana leikkipiha. Koulu oli pieni, mikä oli omalta osaltaan ihanaa. Kyseissä koulussa oli vain kaksi luokkaa, 1. ja 2. luokka. Koulumatkan hän pääsi kulkemaan metsäpolkua pitkin, jolloin ei tarvinnut käyttää tietä. Koulumatka mentiin siis kävellen. Koulumatkaa ei ollut kuin noin 1 kilometri. Paluumatka koulusta kotiin saattoi kumminkin kestää jopa 2 tuntia, koska Kirsi-Marja ystävineen jäi aina välillä tutkimaan erilaisia asioita. Lisäksi matkan varrella oli 3 kauppa, ja jos rahaa oli mukana, niin ostettiin Fazerin salmiakkia, joka maksoi silloin 20 penniä. Pohdimme, että nykyään karkkiaski maksaa 2–3 euroa ja karkkeja on vähemmän. Kirsi-Marjan muistellessa omaa ensimmäistä kouluaan tuli minullekin aika samanlaiset muistot omasta alakoulustani mieleen. Alakouluni rakennus oli sekä puu että betonirakenteinen ja pienehkö koulu.

1. ja 2. luokalla omana opettajana oli Helvi Tast, joka oli ihana ja lähellä eläkeikää oleva opettaja. Yleisestikin opettajat olivat koulussa todella ihania ja ikään kuin äitihahmoja, vaikkei äidiksi heitä vahingossakaan kutsuttu. Opettajat olivat siis pääsääntöisesti naispuolisia. Luokkakavereina ensimmäisellä ja toisella luokalla pääsääntöisesti olivat naapurinlapset, joiden kanssa vietettiin aikaa niin koulussa kuin vapaa-ajallakin. 1960-luvulla, jolloin Kirsi-Marjan koulunkäynti alkoi, jokaisessa perheessä oli paljon lapsia. Ihanaa oli kuulla, että samoja luokkakavereita on edelleen samassa ystävyyspiirissä eli 1960-luvulta 2020-lukuun.

Kirsi-Marjan luokkakuva, 1.lk, 1962/1963.

Kuva: Kirsi-Marjan kotialbumi.

Oma opettaja oli rauhallinen ja tasapainoinen. Jokaiseen oppilaaseen oli hyvä sekä tasapainoinen suhde. Opettajalla oli hyvä ote luokkaan ja sellainen ote, ettei luokkaan syntynyt häiriötä. Työrauhan häirintää ei siis ollut. Kirsi-Marja muisteli, että luokassa oli noin 20 oppilasta ja opettajalla todellakin oli aikaa kaikille oppilaille. Nykyään kun aikaa ei tunnu riittävän kaikille oppilaille. Koulukiusaamista eikä suurempia riitoja oppilaiden välillä ollut. Joitakin pieniä riitoja saattoi välillä olla, mutta ei sen suurempaa.

Kirsi-Marja nautti koulunkäynnistä ja oli hauskaa oppia uutta. Välitunnit olivat myös mieleisiä, tähän vaikutti myös metsän läheisyys. Erilaiset juhlat olivat kivoja. Kaikki otettiin mukaan ja huomioon, esimerkiksi joulujuhlaan kaikki saivat jonkun roolin, kuten kuusen esittäminen taustalla. Hän muistelee, että hän sai olla nukke, jonka vuorosanat hän edelleen muistaa. ”Silmät avaa, silmät sulkee. Maan ja meren yli kulkee. Arvaa, mikä se on.”, ihanaa, että hän muistaa edelleen vuorosanat. Ikäviä koulumuistoja pohtiessa ei tullut heti mieleen mitään, koska koulunkäynti oli niin ihanaa ja hauskaa. Hetken pohtiessaan tuli mieleen kouluruokailuun liittyvä ikävähkö muisto. Kouluruoka oli silloin jo maksutonta ja kouluruoka syötiin pulpettien luona luokassa. Käsityössä oltiin tehty omat ruokailuliinat, jotka olivat pulpeteissa säilössä. Ikävä muisto liittyy siihen, että usein ruokana oli puuro tai velliä. Välillä oli näkkileipää tarjolla. Suurin herkku oli pieni kolmionmuotoinen pala sulatejuustoa kääritynä folioon. Tuon ajan kouluruokailu kuulostaa todella erilaiselta verrattessa nykyaikaan. Itselläni heräsi muisto korona-ajan kouluruokailusta, jossa muutaman kerran ruoka syötiin luokassa.

Ruokailuliinat (1962).

Kuva: Kirsi-Marjan kotialbumi.

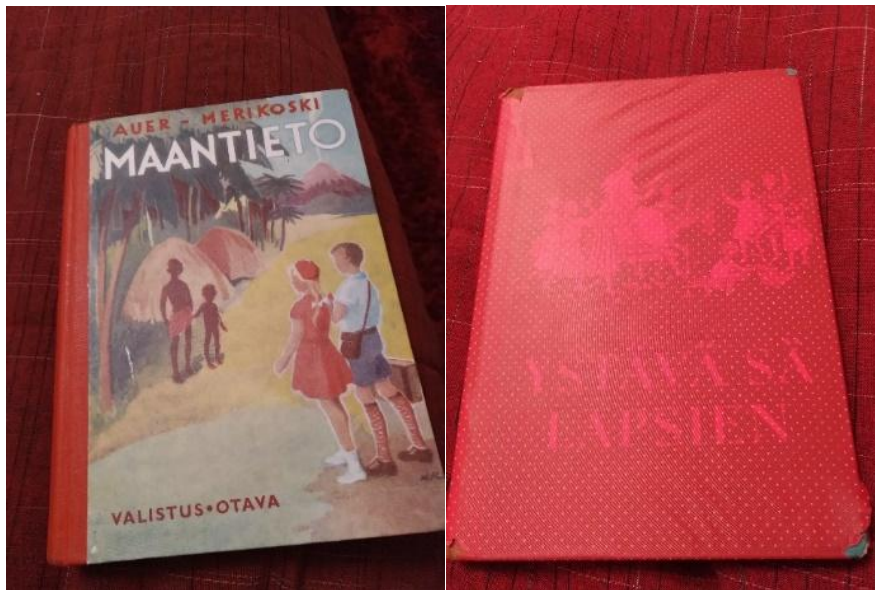
Toinen ikävä muisto liittyy hymytyttöpatsaaseen. Kirsi-Maria oli aika hyvä koulussa ja oli varma, että saisi hymytyttöpatsaan. Toiselle luokalle tuli kuitenkin uusi tyttö, joka oli sievä ja soma, ja hän sai hymytyttöpatsaan. Hän on edelleen katkera tästä asiasta. Hän muistelee, että hänen todistuksessa oli aikalailla arvosanoja 9 ja 10, ja silloin annettiin jo numeerisia arvosanoja.

3. ja 4. luokkaan siirryttäessä Kirsi-Marja siirtyi jo isompaan kouluun, Tuomelan kansakouluun, Hämeenlinnaan. Uudessa koulussa oli satoja oppilaita ja kolmasluokkalaista oli jopa kuusi rinnakkaisluokkaa. Eli ero oli todella suuri edelliseen kouluun. Tuomelan kansakoulussa oli eroteltuna sekä tyttö että poikalokat, mutta oli myös sellaisia luokkia, joissa oli sekä poikia että tyttöjä. Kirsi-Maria oli kolmannen ja neljännen luokan sellaisessa luokassa, missä oli sekä tyttöjä että poikia.

Viikossa opiskeltiin kuutena päivänä viikossa, maanantaista lauantaihin. Edelleenkin koulukiusaamista ei ilmennyt, vaikka oppilaita oli satoja. Hän pohti, että esimerkiksi vaatetuksessa huomasi sen, että joillakin oli tiukkaa taloudellisesti kotona. Kirsi-Marja ei tule varakkaasta perheestä, mutta joissakin perheissä oli jopa 10 lasta. Ero 3 lapsen ja 10 lapsen perheessä on suuri.

Luokanopettajana oli Laura Nikkilä, joka oli erikoistunut musiikkiin ja toimi myös musiikin opettajana. Kirsi-Marja muistelee, että luokanopettaja oli neiti-ihminen, hauska ja hieman arka, mutta ihan hyvä opettaja. Luokanopettajalla oli erikoisia tapoja innostaa oppilaita opiskeluun. Esimerkiksi jos käyttäytyi hyvin ja oli tehnyt hyvin läksyt, sai päivänkakkaran, jonka opettaja oli itse askarrellut. Lauantaisin opettaja luetteli kuuden oppilaan nimet, jotka olivat käyttäytyneet viikon hyvin. Kirsi-Maria muistelee, että opettajalla oli myös sinällään hassu opetustapa, että mitä paremmin osasi läksynsä sanasta sanaan ulkoa, sitä parempi oppilas oli. Tässä tilanteessa ei siis kauheammin harjoiteltu luovaa tai itsenäistä ajattelua. Äidinkielen tunneilla kirjoittaessa käytettiin sitten toki luovuutta. Käsityönopettajat olivat erikseen ja käsityöntunneilla tehtiin esimerkiksi Molla-Maija. Erikseen oli

myös voimistelunopettaja ja jumppatunneilla tytöillä olivat samanlaiset jumppapuvut ja opettaja hakasi tamburiiniin tahtia. Eri uskontokuntiin kuuluvia ei erityisemmin ollut. Kirsi-Marjan luokalla oli yksi ortodoksi, joka kävi uskontotunnit muussa koulussa.

Maantiedon ja uskonnon oppikirjat (1964). Kuva: Janette Ekman.

Luokanopettaja nimitti hyvin käyttäytyviä sekä menestyviä oppilaita apuopeiksi. Yleensä 5–6 oppilasta nimettiin apuopeiksi, jotka olivat ”parempia” ja he auttoivat ”heikompia” oppilaita. Erityisesti tätä tapaa käytettiin matematiikassa ja äidinkielessä. Kirsi-Marja oli myös apuopettajana ja pohti, että he eivät koskaan kysyneet, miltä se tuntui, kun he toimivat apuopettajina. Apuopet arvioivat myös ”heikompien” oppilaiden tehtävät eli saivat antaa arvosanoja. Kirsi-Marja pohti, olisiko näin saanut toimia, nykyään ei saisi. Pohdimme, että ”heikoimmille” oppilaille saattoi mahdollisesti olla hyötyä tästä toimintatavasta, sillä apuopet auttoivat pienryhmissä eikä opettajilla ollut resursseja auttaa kaikkia oppilaita.

Luokassa oppilaat toimivat järjestäjinä. Järjestäjät hoitivat esimerkiksi poissaolijoiden ilmoittamisen sekä taulun pyyhkimisen. Kirsi-Marja piti järjestäjän tehtävää kivana, varsinkin talvisin, kun ei tarvinnut mennä ulos pakkasella. Järjestäjän tehtävään liittyy ikävä muisto. Luokanopettaja pyysi Kirsi-Marja hakemaan karttapallon välinevarastosta. Karttapalloa hakiessa karttapallo tippui lattialle ja siitä lohkesi pala. Hän ei uskaltanut kertoa opettajalle tästä, vaan sanoi, että se oli jo rikki. Hän ei kuitenkaan sinä päivänä hakenut opettajalta päivänkakkaraa, jonka sai hyvästä käytöksestä.

Kirsi-Marja oli hyvä koulussa ja tykkäsi oppia uusia asioita. Koulutarkastaja kävi silloin tällöin koululla. Hän sai pitää luonnontiedon tunnilla esitelmän karhusta, jossa koulutarkastaja oli mukana. Välitunneilla pelattiin esimerkiksi twistiä, hypittiin hyppynaruilla sekä pelattiin erilaisia pihapelejä, kuten naattaa ja kymmentä tikkua laudalla. Juhlatilaisuuksia kuten kevät- ja joulujuhlia oli, ja ne olivat mieluisia. Välitunnit olivat edelleen mieluisia. Suurin juhlatilaisuus oppilaiden mielestä oli se, kun kerättiin rahaa, että päästiin katsomaan Raina-elokuvia. Eli niin sanottuja liikkuvia kuvia. Se oli harvinaista. Koko koulussa oli myös paperinkeräyskilpailu, jossa ideana oli se, että kuka eniten kerää paperia, saa palkinnon. Palkinto on edelleen tallella. Paperinkeräysrahoilla ostettiin kouluun televisio.

Liikennekilpailu koulutti koululaisia ja autoilijoita, ja kilpailussa oli erilaisia tehtäviä ja pyörällä ajettiin erilaisia esteratoja, tästä sai myös jonkin palkinnon, jos pärjäsikin hyvin. Rahtiuskilpailussa kirjoitettiin kirjoitelma ja siitä sai myös palkinnon. Rahtiuskilpailu heijastui erityisesti siihen, että yhteiskunnassa alkoholi ja alkoholismi oli ongelma.

Opetusjärjestelmässä, jossa Kirsi-Marja kävi koulua, neljännen luokan jälkeen pyrittiin oppikouluun pääsykokeilla. Oppikoulu kesti 8 vuotta, joista 5 vuotta käytiin keskikoulua ja 3 vuotta lukiota. Oppikouluun pyrkijöitä oli paljon ja noin 80–100 oppilasta otettiin oppikouluun. Neljännen luokan opettaja kirjoitti lausunnon siitä, millainen oppilas on ollut sekä arvion siitä, monesko oppilas on pääsykokeissa. Kirsi-Marjan kohdalla opettaja kirjoitti, että on ollut hyvä oppilas ja arvioi, että on viides pääsykokeissa. Hän oli toinen pääsykokeissa.

Kirjoituspalkinto (1965). Kuva: Janette Ekman.

Seuraavaksi käsittelen Kirsi-Marjan keskikoulu aikaa, mikä vastaa nykyisiä luokkia 5–9. Keskikoulu sijaitsi Tuomelan koulun eli edellisen koulun vieressä ja kotoa matkaa oli noin kaksi kilometriä. Koulumatka kuljettiin kävellen, pyörällä, potkukelkalla tai suksilla. Keskikoulu oli sekakoulu. Keskikoulu vaativampi kuin neljä ensimmäistä ja aiempaa luokkaa. 1.1.1966 siirryttiin opetuksessa viiteen opiskelupäivään viikossa, ennen opiskeltiin kuutena päivänä viikossa. Kirsi-Marja siirtyi siis myös viiteen opiskelupäivään viikossa. Osa entisistä luokkakavereista siirtyi samaan kouluun ja osa myös samalla luokalle. Uusia ystäviä tuli myös uudesta koulusta. Keskikoulu ja yleisesti oppikoulu erosi siinä, että se oli maksullinen koulu. Lukukausimaksut oli maksettava syys- ja kevätlukukausille, ostaa omat kirjat sekä vihon ja vihkoihin päälipaperit. Lisäksi ruokaliput ja maitoliput ostettiin itse. Kirsi-Marja muistaa, kuinka koulun pihalla seisoi tyttö, joka ei päässyt sisälle oppikouluun, ja huusi Kirsi-Marjalle: ”Oppikoululainen, kävelee kuin nainen”. Olen kuullut samanlaisen sanonnan, mutta siten, että oppikoululainen on korvattu ekaluokkalaisella.

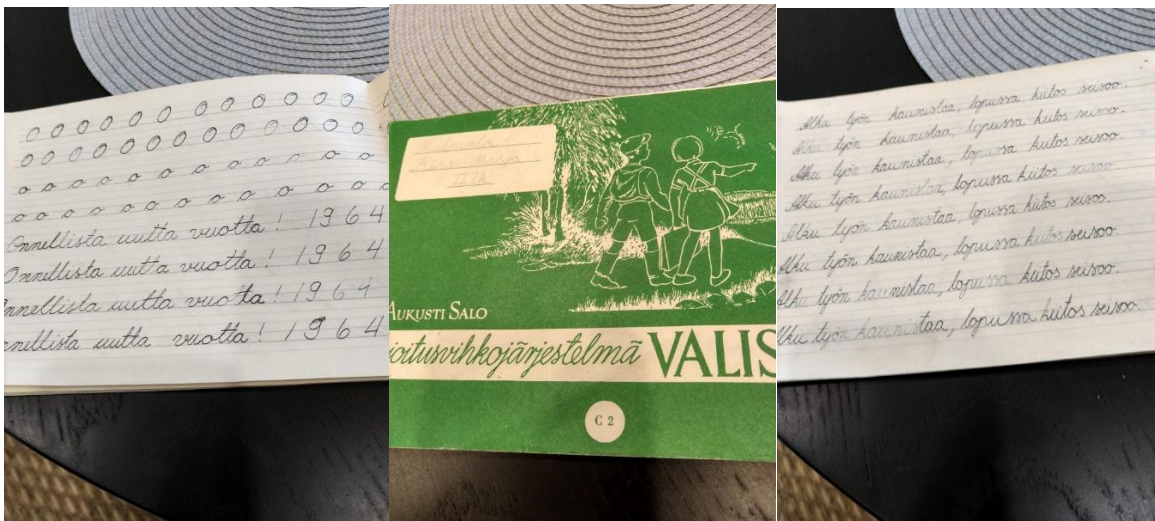

Lukukausimaksujen maksupohja (n. 1966).
Kuva: Janette Ekman.

Opiskelu oli edelleen mielenkiintoista ja mukavaa. Keskikoulussa tuli myös uusia oppiaineita. Ensimmäisenä vieraana kielenä alkoi ruotsin kieli, joka alkoi heti ensimmäisellä luokalla. Toisella luokalla tuli englannin kieli. Lisäksi kemia, fysiikka ja kaunokirjoitus tulivat uusina aineina. Liikunta oli mieleinen oppiaine. Kirsi-Marja muistelee, että hän on aina tykännyt liikunnasta, paitsi nykyään sen kiinnostus on vähentynyt. A- ja B-luokan tytöt jumppasivat yhdessä. Liikuntatunneilla pelattiin koripalloa ja pesäpalloa, telinevoimisteltiin, suunnistettiin sekä luisteltiin. Koulujen välillä järjestettiin hiihtokilpailuja.

Luokanvalvojana toimi Raimo Heino, joka opetti kuvataidetta ja kaunokirjallisuutta. Kirsi-Marjalle on jäänyt mieleen luokanvalvojan tehtävänanto kirjoittaa K-kertomuksen, T-tarinan sekä S-sadun. Tässä tehtävänannossa esimerkiksi K-kertomuksessa kaikki sanat piti alkaa k-kirjaimella ja niin edelleen. Mielenkiintoinen tehtävänanto, ja aika haastava. Kirsi-Marja muistelee, että 50-vuotisylioppilasjuhliissa huomasivat, että kaksi samaa oppilasta oli samalla luokalla koko oppikoulun ajan eli keskikoulusta lukioon.

Kaunokirjoitusvihko (n. 1964 & 1966). Kuva: Janette Ekman.

Keskikoulussa pidettiin aamunavauksia joka aamu keskusradion kautta. Perjantaisin koko koulu koontui aamu kahdeksalta juhlasaliin aamunavaukseen, jossa seistiin. Aamunavaukset olivat uskonnollisia. Kukin luokka sai pitää myös oman aamunavauksen keskusradion kautta. Kirsi-Marja piti luokkakaverinsa kanssa aamunavauksen, ja yrittivät saada siitä hieman vähemmän uskonnollisen, esimerkiksi rippikoulusta tuttujen biisien kautta. Perjantaisin aamunavausten ajaksi koulun ulko-ovet suljettiin. Jos näinä aamuina myöhästyi, jäi kiinni, koska ovet tosiaan olivat lukossa. Kirsi-Marja muistaa kuin edellisen päivän, kun koko perhe nukkui pommiin aamusta ja hän myöhästyi koulusta. Hänen isänsä vei kuorma-autolla kouluun, ja Kirsi-Marja itki koulun ulkopuolella samalla miettien,

ettei kehtaisi mennä myöhässä kouluun. Hän ei ollut aiemmin myöhästynyt. Isänsä sanoi, että sinähän menet. Hän meni, ja koulupäivä jatkui siitä täysin normaalisti iloisissa tunnelmissa.

Koulussa järjestettiin kevät- ja joulujuhlia ja uusina juhlina tulivat muun muassa diskot sekä nahkiaiset. Diskoissa käytiin sekä omassa että muiden koulujen järjestämissä diskoissa. Nahkiaiset tunnetaan eniten semmoisena kiusaamistapahtumana, ilkeänä tapahtumana tai alentamistapahtumana, jossa ylimpien asteiden oppilaat antoivat alempien asteiden oppilaiden maistella esimerkiksi pahanmakuisia juomia ja ruokia. Nykyaikana tällaiset tapahtumat ovat kiellettyjä.

Vapaa-ajalla aika kului ystävien kanssa ja erilaisten harrastusten kanssa. Kirsi-Marja harrasteli paljon kaikkea, kuten esimerkiksi tyttökerhoa, nokkahuilukerhoa, partiota sekä hiihtoa. Tärkeimpänä harrastuksena hän piti partiota. Hän arvelee, että partiolla oli suuri vaikutus esimerkiksi liikuntatuntien suunnistukseen, sillä suurin osa vihasi sitä, mutta Kirsi-Marja piti siitä. Vapaa-ajalla oli myös paljon kotitöitä, esimerkiksi ruuan laittoa sekä siivoamista.

Kysyin Kirsi-Marjalta mahdollisista luokkaretkistä, ja hänellä oli yksi luokkaretki koko koulutuksen aikana. Luokkaretki oli keskikoulun viidennellä luokalla Hankoon ja Tammisaareen, missä tutustuttiin kaupunkeihin sekä nähtävyyksiin bussilla. Pienempiä retkiä järjestettiin oppiaineissa. Esimerkiksi kuvaamataidontunneilla käytiin paljon taidemuseoissa ja luonnontiedontunneilla linturetkillä Hattelmalan järvellä sekä lähimetsässä tutustumassa kasveihin. Joka kevät oppilaat saivat päättää, että hiihtääkö, luisteleeko vai meneekö laskettelemaan Aulangon pujottelumäkeen, joka sijaitsi nykyisen Aulangon näkötorin luona. Eli koko koulun kesken järjestettiin tällainen päivä, mitä voidaan verrata nykypäivän liikuntapäivään. Suurin osa valitsi hiihtämisen ja vain varakkaimmilla oli varaa mennä laskettelemaan. Hiihtämisen valinneet oppilaat hiihtivät Hätilän koululta Aulangon retkeilymajalle, jossa juotiin kuumat mehut ja sen jälkeen hiihdettiin takaisin koululle.

Keskikoulun ylemmillä luokilla eli nykyisellä yläasteella ei enää leikitty välitunneilla ja ei oikeastaan ollut kunnolla mitään tekemistä. Superpalloa Kirsi-Marja muistaa heittäneen luokkakaverinsa kanssa. Superpallo pomppii usein minne sattuu, ja kyseinen superpallo lensi vahtimestarin asunnon ikkunasta sisään ja rikkoi lasin. Vanhemmat joutuivat sitten maksamaan uuden ikkunan korjauksen. Keskikoulun ylemmillä luokilla alkoi yleistyä se, että muiden pukeutuminen vaikuttaa myös omaan pukeutumiseen. Kirsi-Marja pohti, että todella aikaisin on tullut tämä ilmiö yhteiskuntaan. Yhteen aikaan kaikilla oli valkoiset farkut ja neon takki. Lisäksi olivat HAI-merkkiset saappaat, satoi tai paistoi sekä Coca-Cola jojo.

Seuraavaksi käsittelen Kirsi-Marjan lukioaikaa, joka sisältyy silloisessa opetusjärjestelmässä oppikouluun. Tässä vaiheessa ennen lukion aloittamista oltiin suoritettu oppivelvollisuus. Osa haki ammattikouluun, osa lukioon ja osa ei päässyt tai ei hakenut mihinkään kouluun. Kirsi-Marja pyrki lukioon, ja lukioon pyrittiin todistuksen keskiarvolla samalla tavalla kuin nykyäänkin. Lukio oli vaativa koulu, ja keskiarvona vaadittiin noin keskiarvoa 8. Hänen lukiossaan oli kolme eri rinnakkaisluokkaa ensimmäisellä luokalla, A, B ja C. C oli kieliluokka, jossa valittiin latinan tai ranskan kieli. Kieliluokan lisäksi oli pitkän matematiikan luokka, missä painotettiin fysiikkaa sekä kemiaa ja matematiikka oli vaativampaa verrattuna muihin luokkiin. Kirsi-Marja opiskeli sellaisessa luokassa, missä puolet

luokasta olivat reaalin puolella ja toiset matematiikan puolella. Kirsi-Marja valitsi matematiikan puolen. Jaetun luokan oppiaineet olivat samat, mutta reaalin puolella oli helpompaa matematiikkaa.

Kaikille oppilaille tuli ensimmäisellä luokalla saksan kieli uutena oppiaineena. Ruotsin ja englannin kieli jatkuivat. Lisäksi uusia oppiaineita olivat kirkkohistoria, psykologia, filosofia sekä valinnaisena todennäköisyyslaskenta. Jos mietitään koko koulupolkua, niin Kirsi-Marja opiskeli ruotsia 8 vuotta, englantia 7 vuotta ja saksaa 3 vuotta. Kirsi-Marja oli hyvä matematiikassa ja siksi hän valitsi matematiikan linjan reaalilinjan sijasta. Kun opintojen edetessä matematiikassa tuli esimerkiksi todennäköisyyslaskenta ja avaruusgeometria, silloin häneltä menivät nämä aiheet niin sanotusti yli hilseen. Kirsi-Marjaa harmittaa se, että hän ei aikoinaan valinnut reaalilinjaa. Lukion toisella luokalla oli aika paljon poissaoloja, mistä äiti oli aika raivona. Hänen äitinsä soitti luokanvalvojalle, joka opetti kemiaa ja Kirsi-Marja oli hyvä kemiassa. Luokanvalvoja sanoi, ettei ole huomannut, että Kirsi-Marja olisi ollut enempää poissa kuin muutkaan. Tämä on aika hauska muisto.

Lukio kesti samalla tavalla kuin nykyäänkin 3 vuotta ja abivuotena keväällä kirjoittivat kaikki. Kirsi-Marja ei tarkkaa muista, että kirjoitettiin syksylläkin, mutta kokeet järjestettiin joka toinen päivä. 4 ainetta oli pakko kirjoittaa, joihin kuului äidinkieli ja reaali tai lyhyt matikka. Pitkän matematiikan linjalaisten oli kirjoitettava pitkä matematiikka. Reaalin ylioppilaskirjoitus eroaa esimerkiksi nykyaikaisen reaalin ylioppilaskirjoituksesta. Reaaliin kuului kemia, fysiikka, uskonto, yhteiskuntatiede sekä filosofia. Reaalin kokeessa kysyttiin kaikki aineet kerralla, mikä eroaa nykypäivän kirjoituksista. Nykyään jokaisella aineella on oma koe. Reaalin kokeessa oli 10 kysymystä sekä jokeri, joka oli todella vaikea kysymys, mutta siitä sai eniten pisteitä. Etukäteen pystyi miettimään, mihin aiheisiin aikoo vastata, esimerkiksi psykologiaan ja filosofiaan.

Kirsi-Marja kirjotti ylioppilaaksi vuonna 1974 eikä ole oikeastaan sen jälkeen lukion todistuksilla mitään tehnyt. Todistuksilla ei ollut niin suurta painoarvoa ennen verrattuna nykypäivään. Lukion kurssien sekä ylioppilastodistus oli Kirsi-Marjalla keskivertainen. Hänellä ei ollut mahdollisuutta korottaa, sillä ainoa, minkä on saanut korottaa, on ollut arvosana I eli hylätty. Nykyään ylioppilasarvosanoja on 7. Kirsi-Marjan aikana on ollut I, A, B, C, M ja L, ja Kirsi-Marjan vanhemman siskon, joka on 5 vuotta vanhempi, arvosanoja on ollut I, A, C ja L. En ole ennen edes tullut ajatelleeksi, että ylioppilasarvosanat ovat olleet erilaiset.

Lukion jälkeen Kirsi-Marja ei oikein tiennyt, mitä hän haluaisi tehdä eikä silloin ollut esimerkiksi minkäänlaisia yhteishakuja. Kaikkiin opintoihin piti pyrkiä ja oli pääsykokeet. Hän pyrki maatalousmetsätieteisiin, koska häntä kiinnosti prosessitekniikka ja puunjalostus. Kirsi-Marja pohti, että kiinnostus kumpusi siitä, että hän oli ollut 15-vuotiaasta asti kesätoissa puunjalostustehtaassa. Hän lähti kolmen kaverin kanssa pääsykokeisiin Helsinkiin heikolla lukumenestyksellä, lopputuloksena oli se, että kukaan ei päässyt opiskelemaan. Kirsi-Marja piti välivuoden töitä tehden.

Välivuoden jälkeen Kirsi-Marja pyrki Hämeenlinnan kauppaopistoon, jonne pääsi oikeastaan kuka vaan. Hän opiskeli ylioppilaslinjalla, joka olisi kestänyt 2 vuotta. Hän opiskeli kuitenkin vuoden opitossa, sillä se ei ollut ollenkaan hänen juttunsa. Kirsi-Marja pohti, että kauppaopistosta oli kuitenkin hyötyä markkinointilinjasta esimerkiksi kirjanpidosta. Kauppaopiston jälkeen Kirsi-Marja haki

hoitoalalle. Kaikissa pääsykokeissa piti käydä erikseen, vaikka olisi ollut sama ala, mutta eri paikkakunnalla. Tämä kuulostaa todella raskaalta, joten voin olla todella kiitollinen, että nykypäivänä pääsykokeet ovat kehittyneet esimerkiksi siten, että kaikki VAKAVA-kokeet käyvät kaikkiin opetusaloihin. Kirsi-Marjalla oli myös psykologiset ja paineenhallintatesti hoitoalaan liittyen.

Kirsi-Marja pääsi labrahoitajaopistoon, jota hän kävi noin vuoden. Hän piti todella paljon opinnoista, mutta nuorisuelämä oli rajua, eikä hän aina herännyt kouluun ja lopetti opinnot kesken. Hän oli vuoden töissä ja tuli takaisin Hämeenlinnaan. Hämeenlinnassa Kirsi-Marja tapasi silloisen aviomiehensä, meni naimisiin ja sai lapsen. Silloinen anoppi ehdotti, että Kirsi-Marja voisi hakea uudestaan sairaanhoito-oppilaitokseen Hämeenlinnaan. Tähän mennessä hänellä oli kaksi vajaata tutkintoa, mutta ei suinkaan turhia tutkintoja. Kirsi-Marja haki anoppinsa kehotuksesta sairaanhoitajaoppilaitokseen vuonna 1978 ja pääsi opiskelemaan. Opiskeluiden alussa hänellä oli 9-kuukautinen vauva, joka pääsi päiväkotiin. Hän suoritti sairaanhoitajan tutkinnon ja valmistui vuonna 1981. Kirsi-Marja muistelee, että hän oppi juomaan kahvia sairaanhoitajaopintojen aikana. Syninä olivat pieni vauva sekä opiskelu, jolloin luettiin öisin.

Valmistumisen jälkeen Kirsi-Marja meni töihin teho-osastolle Kanta-Hämeen keskussairaalaan, ja töissä ollessaan hän sai kuulla, että Hämeenlinnaan on tulossa erikoistumiskoulutus, johon pystyi hakemaan 2 vuoden työkokemuksen jälkeen. Hän pääsi opiskelemaan, ja hän erikoistui kirurgiaan ja sisätauteihin, ja näin hänestä tuli erikoissairaanhoitaja. Myöhemmin Kirsi-Marja halusi ryhtyä ja hänellä oli kiinnostusta olla yrittäjä. Hän kävi tätä varten terveyst- ja sosiaalialan yrittäjän koulutuksen, mikä oli silloin ainutlaatuista Hämeenlinnassa. Lisäksi myöhemmin hän erikoistui vanhustyöhön. Myöhemmin Kirsi-Marja perusti yrityksen Hoivakoti Nuutintuvan, jota kutsuttiin nimellä Hoivis. Hoivis toimi vanhusten hoivakotina, jossa olen myös itse vierailut esimerkiksi pääsiäisenä virpomisen merkeissä.

Kaiken kaikkiaan Kirsi-Marja on todella tyytyväinen uranvalintaansa sekä pienempiin tutkintoihin, esimerkiksi yritykseensä liittyen kauppaopiston opinnoista oli hyötyä. Kirsi-Marja muistelee, että ylioppilaaksi valmistumisen ja sairaanhoitajakoulun aloittamisen välillä oli niin sanotusti 4 vuoden väli vuosi, joka tuntui silloin hukkaan heitetyltä ajalta. Mutta nyt se tuntuu todella pieneltä ajanjaksolta. Vähän ennen koronapandemiaa keskikoulun luokka kokoontui luokkatapaamiseen, johon osallistui melkein 20 ihmistä. Kirsi-Marja muistelee, että oli hauskaa, kuinka erilaisia muistoja kullakin oli keskikoulun ajalta. Vuonna 2024 tuli kuluneeksi 50 vuotta ylioppilaaksi valmistumisesta. Tuolloin lukioajan luokkakaverit kokoontuivat. Kirsi-Marja muistelee, että silloinkin oli erilaisia muistoja eri asioista.

Yleisesti koululaitos ja koulun käyminen ei ole koskaan ollut hankalaa. Kaikki opettajat ovat olleet hyviä, joskin heillä toki oli omanlaisia opetustapoja. Kirsi-Marja arvostaa suomalaista koulua, ehkä jopa vanhaa enemmän kuin nykyistä. Hän pohtii, että opettajia arvostettiin, kun hän opiskeli. Opettajia saatettiin jopa pelätä, mutta se oli tervettä pelkoa. Nykyaikana opettajan työ on haastavaa.

*****

Haastattelu tehty joulukuussa 2024
Koulumuistot: Kirsi-Marja Smeds
Muisteluhaastattelu ja kirjoittaja: Janette Ekman

Teksti on julkaistu 7.5.2025

Tekstin julkaisutiedot: Kirsi-Marja Smeds & Janette Ekman 2025. Kummitätini Kirsi-Marjan koulutaival. Kasvatuksen historian ENSYklopedia. Helsinki: Suomen kasvatuksen ja koulutuksen historian seura. https://www.kasvhistseura.fi/sites/kasvhistseura.fi/files/smeds_2.pdf